

Disaster Risk Reduction (DRR)

Een introductie

Oxfam
Solidariteit

Een andere wereld.
We staan er op!

Inhoudstafel

Disaster Risk Reduction, een echte Oxfam-aanpak!	P.3
Wat is DRR?	P.4
Drie belangrijke elementen	P.5
Samenwerken op alle niveaus	P.6
Een stukje geschiedenis	P.7
Toekomstige uitdagingen	P.8
De unieke Oxfam-aanpak	P.9
Voorbeelden van DRR-projecten in Cuba, Haïti en El Salvador	P.10
Van slachtoffers tot reddingswerkers	P.11-12
De onmisbare schakels	P.13-16
Levensreddende steun	P.18-19
Lexicon	P.21-22
Bronnen	P.23

COLOFON

Redactie: Karin Lievens, Mirjam Van Belle, Anne-Catherine Vaes

Eindredactie: Chantal Nijssen, Nena Baeyens

Foto's: Tineke D'haese

Layout: José Mangano

Disaster Risk Reduction, een echte Oxfam-aanpak!

“Zeker 100 doden op Samoa na beving in Stille Zuidzee”

“Tyfoon Ketsana maakt 295 doden op Filipijnen” “Droogte in Oost-Afrika bedreigt 11 miljoen mensen”...

De laatste jaren wordt de wereld geconfronteerd met steeds meer en steeds intensere natuurrampen.

Hulp bieden bij een ramp is niet voldoende om hierop een antwoord te bieden. Om tot duurzame oplossingen op lange termijn te komen wil Oxfam-Solidariteit de kwetsbaarheid van de getroffen bevolking verminderen. Daarom integreren we Disaster Risk Reduction (DRR) in onze humanitaire programma's, onze ontwikkelingsprogramma's en onze lobbyactiviteiten.

DRR of het verminderen van risico's bij een ramp is een prioriteit in het strategisch programma van Oxfam-Solidariteit. Samen met onze partners maken we rampanalyses, nemen we maatregelen om de kwetsbaarheid van de bevolking te verminderen en helpen

we hen om weerbaarder te zijn.

Bij de meeste rampen zijn het de bureaus, de vrienden, de lokale autoriteiten of vrijwilligers die de eerste hulp organiseren. De belangrijkste uitdaging is de capaciteit van die lokale actoren versterken om beter op crisissen te reageren, zodat de antwoorden op rampen duurzaam zijn en aan de lokale context zijn aangepast.

Door de risico's bij rampen te verminderen, kunnen mensen hun fundamentele rechten afdwingen en uitoefenen zoals het recht op sociale basisdiensten en het recht om gehoord en rechtvaardig behandeld te worden. Die rechten vormen het hart van de unieke Oxfam-aanpak die noodhulp integreert in ontwikkeling en beleidsbeïnvloeding.

Deze publicatie wil het publiek, de donors en de partners van Oxfam-Solidariteit vertrouwd maken met het concept DRR en illustreren hoe Oxfam-Solidariteit DRR in haar programma's integreert.

WAT IS Disaster Risk Reduction? (DRR)

Jaarlijks worden 250 miljoen mensen getroffen door natuurrampen. Dat aantal is de laatste vijftien jaar meer dan verdubbeld. De overbevolking, de milieuvervuiling en de opwarming van de aarde zorgen er bovendien voor dat de impact van die natuurfenomenen steeds groter wordt.

Een aardbeving (schaal 6.6) doodde in 2003 in Iran ongeveer 40.000 mensen. Vier dagen eerder veroorzaakte een aardbeving met dezelfde intensiteit in Centraal Californië slechts 2 doden en 40 gewonden.

Stormen, orkanen of aardbevingen kunnen overal voorkomen, maar de ontwikkelingslanden worden het hardst getroffen. Langzaam groeit het inzicht dat dit niet alleen te wijten is aan geografische factoren, maar vooral aan de kwetsbaarheid van de slachtoffers.

Zo komen we bij het begrip Disaster Risk Reduction (DRR) of het verminderen van risico's bij rampen. DRR is de bevolking minder kwetsbaar maken door

ze beter voor te bereiden op dreigende rampen, maatregelen te nemen om de gevolgen van die rampen te verminderen en aan preventie te werken. Humanitaire hulpverlening is meer dan voedsel, water of tenten leveren bij een ramp. Er moeten ook vooraf acties ondernomen worden zodat er minder dodelijke slachtoffers vallen en er minder materiële schade is. Ook de overheden moeten oplossingen zoeken voor de oorzaken van de ramp.

Drie belangrijke elementen

1 Preparedness (voorbereid zijn) mensen zijn klaar om op een dreigende ramp te reageren. Dit veronderstelt dat er een grondige analyse gemaakt is van de kwetsbaarheid van de bevolking en van alle mogelijke risico's. Onder preparedness vallen ook: waarschuwingssystemen, het oprichten van brigades en beschermingscomités, opzetten van opvangcentra, uitstippelen van evacuateroutes, maar ook vorming geven over de wetgeving rond preventie en over risicobeheer.

2 Mitigation (mitigatie of vermindering) acties ondernemen om de effecten van een dreigende ramp te verkleinen. Die acties kunnen zowel voor als na de ramp plaatsvinden en zijn meestal kleinschalig, eenvoudig en haalbaar. Zo kunnen de kwetsbare gemeenschappen evacuatiewegen aanleggen met oude rubberbanden of kanalen graven om tijdens zware regenval het water in goede banen te leiden.

3 Prevention (preventie) een ramp voorkomen door langdurige projecten op te zetten en duurzame maatregelen te nemen. Dit ligt vooral in handen van de autoriteiten. Zij moeten de fysieke, sociale, economische en politieke oorzaken van de kwetsbaarheid aanpakken: het ontbre-

ken van grondrechten, discriminatie, slecht milieubeleid, geen toegang tot krediet, enz.

*Preparedness +
mitigation =
effect van de ramp
verminderen*

*Prevention =
voorkomen
van rampen*

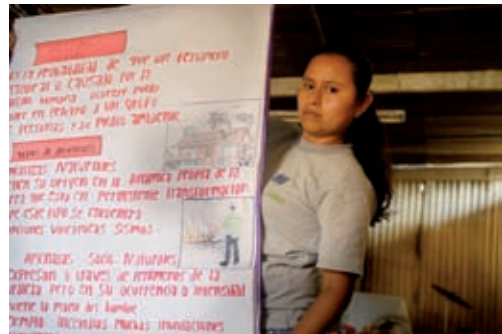
Samenwerken op alle niveaus

Een efficiënt risicobeheer staat of valt met de vlekkeloze samenwerking tussen de verschillende spelers op nationaal en internationaal vlak:

1) De betrokkenen zelf die zich organiseren. Bijvoorbeeld: buurtcomités, burgerbeschermingcomités, brigades of lokale reddingsploegen.

2) Ngo's (lokale en internationale) **en instellingen**. Bijvoorbeeld: het nationaal meteorologisch instituut.

3) De overheid. Bijvoorbeeld: de nationale systemen voor risicobeheer en rampen, de burgerbescherming en de gemeentelijke comités voor risicobeheer en rampen.

4) De internationale gemeenschap: de overheden en hun diensten voor ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp, internationale instanties en ngo's. Bijvoorbeeld: DGOS, de federale administratie voor ontwikkelingssamenwerking in België, ECHO (Dienst voor Humanitaire Hulp van de Europese Commissie) en de organisaties van de Verenigde Naties (UNDP, FAO, ISDR).

Een stukje geschiedenis

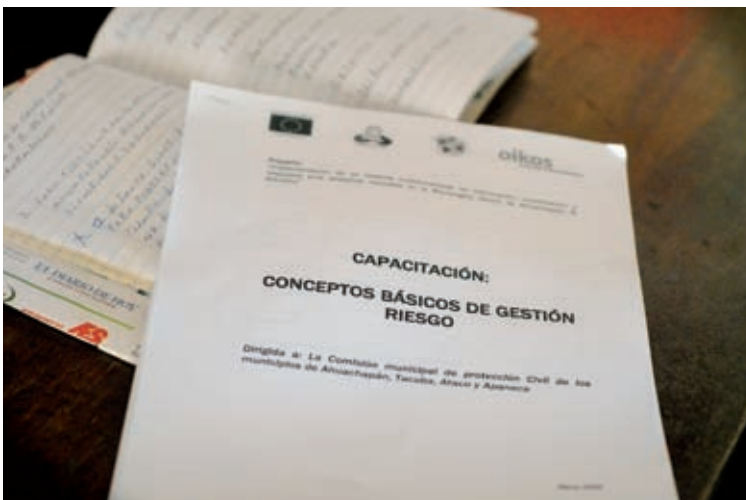
Niks nieuws onder de zon

DRR is niet nieuw, het is een thema dat al meerdere jaren op de agenda staat. De jaren negentig werden uitgeroepen tot het internationaal decennium van DRR en in 1994 vond in Yokohama in Japan de eerste wereldwijde conferentie rond DRR plaats.

De verwoestende tsunami die Azië in 2004 trof, bracht alles in een stroomversnelling. Het werd pijnlijk duidelijk hoe weinig voorbereidingen er door de landen getroffen waren om zich tegen dit soort natuurfenomenen te beschermen. Binnen de internationale gemeenschap groeide het besef dat men niet klaar was om een afdoend antwoord te bieden op zo een grote ramp, maar ook dat men voorbereid had kunnen zijn als men waarschuwingssystemen had gehad...

Het Hyogo Action Framework

Na deze traumatische ervaring hebben op de tweede wereldwijde conferentie voor DRR 168 landen het Hyogo Action Framework ondertekend. Volgens dit Framework moet DRR systematisch geïntegreerd zijn in het beleid, de planning en de programma's voor ontwikkeling en armoedebestrijding. Het akkoord bevat richtlijnen en praktische middelen om de veerkracht van kwetsbare gemeenschappen te verhogen.

Toekomstige uitdagingen

Het aantal mensen dat door natuur-rampen getroffen wordt is de laatste vijftien jaar meer dan verdubbeld. Een belangrijke oorzaak van het toegenomen aantal rampen is de klimaatverandering.

De klimaatverandering verhoogt het aantal en de intensiteit van natuurlijke bedreigingen zoals overstromingen, orkanen, grote droogtes,... Dit zal zich in de toekomst onvermijdelijk vertalen in meer en grotere humanitaire rampen.

Arme mensen in de ontwikkelingslanden voelen nu al de gevolgen van de klimaatverandering. Ze zijn bijzonder kwetsbaar omdat ze aan kuststroken of in sloppenwijken leven die op onstabiele

grond gebouwd zijn. In Mumbai bijvoorbeeld leeft 50 procent van de inwoners in sloppenwijken die op voormalige moerasgronden gebouwd zijn. In 2005 heeft een grote overstroming in de stad ongeveer 900 slachtoffers gemaakt. De meerderheid is gestorven door landverschuivingen of door het instorten van gebouwen.

DRR vermindert de kwetsbaarheid van de bevolking voor deze klimaatdreiging. Het is een van de methoden om zich aan de klimaatverandering aan te passen.

*Een aanrader:
een online
computerspel voor
kinderen toont aan
hoe eenvoudige
maatregelen kunnen
bijdragen tot
schadebeperking
van rampen
als tsunami's,
bosbranden,
overstromingen,
aardbevingen en
orkanen:*

www.stopdisastergame.org

De unieke Oxfam-aanpak

Oxfam doet al heel lang aan noodhulp en staat slachtoffers in ontwikkelingslanden bij met humanitaire hulp. Die hulp is geen losstaande activiteit, maar vormt één geheel met het ontwikkelingswerk van Oxfam, dat gebaseerd is op de fundamentele rechten van de mens.

Oxfam-Solidariteit integreert DRR-activiteiten in haar noodhulpprojecten. Hierdoor zijn deze projecten duurzaam en verminderen ze de kwetsbaarheid van de getroffen bevolking op lange termijn. Zo leggen we bijvoorbeeld reserves van zaaigoed aan en worden huizen beter gewapend tegen orkanen of hevige regenval.

Er worden ook DRR-activiteiten toegevoegd aan de ontwikkelingsprogramma's van Oxfam-Solidariteit. Zoals in Burkina Faso bijvoorbeeld waar de Confédération paysanne du Faso (CPF), met de steun van Oxfam-Solidariteit, een zekere expertise heeft verworven rond de klimaatverandering en de gevolgen ervan.

Oxfam-Solidariteit werkt altijd samen met lokale partners. Zij voeren de DRR-projecten uit met de kwetsbare gemeenschappen, lenigen de directe nood bij een ramp en doen aan heropbouw en rehabilitatie. Daarnaast ondersteunt Oxfam-Solidariteit ook partners om lobbywerk te doen en hun beleidsmakers en regeringen erop te wijzen dat rampen ingeperkt, beter opgevangen of voorkomen kunnen worden.

Voorbeelden van DRR-projecten in Cuba, Haïti en El Salvador

- het opzetten van evacuatie routes en centra voor tijdelijke opvang;
- vroegtijdige waarschuwingssystemen installeren;
- lokale plannen uitstippelen voor de voorbereiding op rampen;
- het in kaart brengen van de risico's van een locatie;
- kleinschalige infrastructuurwerken uitwerken die een fysieke barrière vormen;
- kanalen, steunmuren, evacuatie routes, drainagekanalen;
- vormingen organiseren voor de lokale gemeenschap;
- Centra voor risicobeheer oprichten;
- Sensibiliseringscampagnes houden over risico's;
- Brochures uitdelen over preventieve maatregelen en praktische methodes om zich voor te bereiden op natuurrampen.

Van slachtoffers tot reddingswerkers

95 procent van de slachtoffers van natuurrampen valt in ontwikkelingslanden onder de armste bevolking, omdat die het minst voorbereid zijn en in de slechtste omstandigheden leven. De DRR projecten zijn bedoeld voor die meest kwetsbare bevolking. Die kunnen zich zowel op het platteland als in de stad bevinden en in aantal erg variëren.

In **Haïti** gaat het om ongeveer 300.000 mensen uit de stad Cap-Haïtien, in het noorden van het land.

Door de stijgende bevolkingsgroei en de ongecontroleerde verstedelijking komen de natuurlijke rijkdommen, die de stad tegen natuurrampen beschermen, onder druk te staan. Het project bevordert de oprichting van lokale comités voor de burgerbescherming, voor de vorming over DRR, en levert materiaal voor noodhulpacties zoals verzorgingskits, koorden, gereedschap. Er worden ook allerlei acties opgezet die de risico's moeten terugdringen, zoals het bouwen van steunmuren en het beschermen van rivieroever.

In **Nicaragua** worden boeren ondersteund om zich binnen de coöperatieve waar ze lid van zijn te organiseren zodat ze beter voorbereid zijn bij een tropische storm, hevige regenval of aardbeving. De

boeren krijgen vormingen over het risico dat hun gemeenschap loopt en wat ze kunnen doen om de schade te beperken en zichzelf te beschermen.

“Felix heeft de armste mensen nog armer gemaakt. We zagen mensen sterven van de honger, we zagen duizenden daklozen en mensen zonder bestaansmiddelen”, verzucht de Oxfam-coördinator voor de hulpverlening in Nicaragua, na de doortocht van de orkaan Felix in 2008.

San Salvador, de hoofdstad van El Salvador met ongeveer 1.6 miljoen inwoners, is zeer kwetsbaar voor tropische stormen, aardbevingen en overstromingen. Vooral de rand van de stad is op onstabiel terrein gebouwd. Een groot gedeelte van de inwoners zijn inwijkelingen van het platteland die weinig verdienen, bijna niet naar school gaan en in slechte huizen wonen. In bepaalde wijken van de stad worden er daarom comités voor burgerbescherming opgericht. Zij werken autonoom en samen met de gemeenschap aan de identificatie en uitvoering van projecten voor risicovermindering

Dit zijn slechts een paar voorbeelden, maar essentieel voor alle DRR-projecten is dat mensen niet alleen als eventuele slachtoffers worden beschouwd, maar vooral als potentiële actoren, die in staat zijn hun eigen leven en dat van anderen te redden. Daarvoor moeten ze over de nodige middelen beschikken. De lokale gemeenschap verstrekt in het geval van rampen vaak de eerste hulp: aan de familie en de burens in de wijk en het dorp. Hoe beter deze mensen zelf voorbereid zijn op rampsituaties, hoe meer levens er gered kunnen worden.

De onmisbare schakels

De lokale partners zijn de onmisbare schakel tussen Oxfam-Solidariteit en de plaatselijke bevolking bij het uitvoeren van DRR-activiteiten.

Vaak zijn het organisaties waar Oxfam-Solidariteit al langer mee samenwerkt. Dit kunnen boerenorganisaties, federaties of staatsinstellingen zijn.

Enkele voorbeelden:

Cuba investeert al jaren in de voorbereiding op rampen. Defensa Civil is de Cubaanse staatsinstelling die verantwoordelijk is voor het beleid rond risicovermindering op nationaal vlak. Oxfam-Solidariteit helpt deze civiele beschermingsdienst bij

het realiseren van haar activiteiten op lokaal niveau. Via de gemeentelijke of provinciale rampencentra organiseert elk dorp en elke wijk rampoefeningen. Oxfam-Solidariteit ondersteunt de oprichting en uitrusting van de centra.

In **Nicaragua** werkt Oxfam-Solidariteit sinds 2002 met **FENACOOOP**, de Federatie van Coöperatieven, rond de commercialisering van de landbouwproductie en het bevorderen van een lokale, duurzame economie. In 2007 verwoestte de cycloon Felix de oogst van talloze boeren en hun gezinnen. Samen met **FENACOOOP** zette Oxfam-Solidariteit een programma op om de boerenfamilies in de getroffen gebie-

den te helpen. De boeren kregen voedselhulp, maar ook granen en zaden om de toekomstige oogsten te verzekeren. Oxfam-Solidariteit heeft **FENACOOOP** ondersteund om risicovermindering te integreren in dit rehabilitatieproject. Er werden brigades opgericht die de risico's van de zone analyseerden en een rampenplan opstelden, zodat de boeren weten hoe ze moeten reageren op sterke regenval.

PROCOTES is een van de partners van Oxfam-Solidariteit in El Salvador. De organisatie werkt met de gemarginaliseerde bevolking in de arme wijken van de hoofdstad San Salvador. Oxfam-Solidariteit werkt sinds de jaren '90 samen met **PROCOTES** en ondersteunt deze partner in het promoten van methodes voor risicovermindering bij de lokale kwetsbare gemeenschappen en het bevorderen van de samenwerking van lokale actoren bij de voorbereiding op natuurrampen

De coördinator humanitaire hulp voor Centraal-Amerika, Mexico en de Caraïben, werkt in San Salvador en vertelt over de succesvolle samenwerking met **PROCOTES**: “Op dit moment lopen er DDR-projecten in verschillende wijken van de hoofdstad San Salvador. Na de rampzalige doortocht van de orkaan Mitch in 1998 hebben 22 organisaties uit de civiele samenleving intensief samengewerkt met de overheid om tot de wet ter Bescherming van de burgers, Preventie en Vermindering van rampen (Ley de Protección Civil, Prevención y Mitigación de Desastres) te komen. De wet voorziet in een systeem van burgerbeschermingscomités op verschillende niveau's. Er zijn de comités op nationaal niveau, en op niveau van de departementen, gemeenten en gemeenschappen.”

“Wij werken met comités op het niveau van de gemeenschappen en gemeentes, in samenspraak met de burgemeester of plaatselijke leider. Als er in een bepaalde gemeenschap nog geen comité is, helpen we om de bevolking bewust te maken van de risico's die er bestaan.

De reeds bestaande comités begeleiden we met het geven van vormingen en het

opstellen van een rampenplan. Ze leren bijvoorbeeld wanneer de stijging van een rivier gevaarlijk wordt, wanneer ze het waarschuwingssysteem in werking moeten stellen, hoe ze mensen moeten evacueren, hoe ze opvangplaatsen moeten organiseren, de vluchtelingen moeten identificeren enz. Per district wordt een verantwoordelijke aangesteld die de evacuatie moet begeleiden.”

Dat deze aanpak loont is in april 2009 weer gebleken.

“Het regenseizoen is weer begonnen en onlangs was er een noodsituatie in de wijk Mejicanos (San Salvador). Iedereen wist wat hem of haar te doen stond. In 2007 heeft Procomes er immers een efficiënt waarschuwingssysteem opgezet. De plaatselijke comités zijn uitgerust met

radio's en staan permanent in contact met de gemeentelijke comités. De mensen ter plaatse waren zo goed voorbereid dat PROCOMES zelf niet meer tussenbeide is moeten komen. Alles verliep perfect en er zijn geen slachtoffers gevallen”, getuigt de coördinator.

Esperanza

Daniel

participación en el proceso
para lograr un proceso de desarrollo sostenible

Levensreddende steun

Om haar DRR-werking te realiseren krijgt Oxfam-Solidariteit steun van meerdere donors.

Een daarvan is de **Belgische overheid**, via de federale administratie voor ontwikkelings-samenwerking (DGOS).

Voor de Belgische overheid is DRR een belangrijk thema.

De Europese Commissie

financiert ook DRR-projecten via de dienst voor humanitaire hulp (ECHO). In 1998 heeft ECHO specifieke projecten opgezet voor de voorbereiding op rampen: DIPECHO. De programma's van DIPECHO worden uitgevoerd in 6 regio's die regelmatig door natuurrampen getroffen worden.

“De klimaatverandering zorgt voor een toenemend aantal extreme klimatologische gebeurtenissen, die in sommige gevallen ontaarden in ware catastrofes (droogte; extreme stormen). Investeren in de verhoogde paraatheid tegenover deze gebeurtenissen is aangewezen waar het mogelijk is. Zo wordt geld uitgetrokken om in Bangladesh en het Caraïbisch gebied te investeren in paraatheid tegenover jaarlijks weerkerende stormen.”
(Persbericht, “Karel De Gucht maakt 21 miljoen euro vrij voor noodhulp in 2009”).

“ De EU erkent dat een beperking van het risico en van de kwetsbaarheid door middel van een verhoogde paraatheid essentieel is voor het redden van levens, met name in gebieden die gevoelig zijn voor natuurrampen en klimaatverandering. De EU wil rampenpreventie en rampenparaatheid in ontwikkelingslanden bevorderen door middel van een samenhangend en gecoördineerd optreden op lokaal, nationaal en regionaal niveau.”
(De Europese Consensus Betreffende Humanitaire Hulp)

Ook dankzij de giften van de **Belgische bevolking** kan Oxfam-Solidariteit DRR-activiteiten in haar projecten integreren.

Een kleine bijdrage kan mensenlevens redden:

- Een alarmbel: 30 euro
- Een veiligheidskit met zaklamp, regencap en veiligheidsvest: maximaal 15 euro
- Een brancard: 40 euro
- Plastiek laarzen: 8 euro
- Een megafoon: 16 euro
- Een schop: 4 euro

Lexicon

De basisbegrippen van DRR volgens de Internationale DRR strategie van de VN

● **Climate change**

The climate of a place or region is changed if over an extended period (typically decades or longer) there is a statistically significant change in measurements of either the mean state or variability of the climate for that place or region.

Changes in climate may be due to natural processes or to persistent anthropogenic changes in atmosphere or in land use. Note that the definition of climate change used in the United Nations Framework Convention on Climate Change is more restricted, as it includes only those changes which are attributable directly or indirectly to human activity.

● **Disaster**

A serious disruption of the functioning of a community or a society causing widespread human, material, economic, or environmental losses that exceed the ability of the affected community or society to cope, using its own resources.

● **Disaster Risk Reduction**

The conceptual framework of elements considered with the possibilities to minimize vulnerabilities and disaster risks throughout a society, to avoid (prevention) or to limit (mitigation and preparedness) the adverse impacts of hazards, within the broad context of sustainable development.

● **Early warning**

The provision of timely and effective information, through identified institutions, that allows individuals exposed to a hazard to take action to avoid or reduce their risk and prepare for effective response.

Early warning systems include a chain of concerns, namely: understanding and mapping the hazard; monitoring and forecasting impending events; processing and disseminating understandable warnings to political authorities and the population, and undertaking appropriate and timely actions in response to the warnings.

● Hazard

A potentially damaging physical event, phenomenon, or human activity that may cause the loss of life or injury, property damage, social and economic disruption, or environmental degradation.

● Mitigation

Structural and non-structural measures undertaken to limit the adverse impact of natural hazards, environmental degradation, and technological hazards.

● Preparedness

Activities and measures taken in advance to ensure effective response to the impact of disaster, including the issuance of timely and effective early warnings and the temporary removal of people and property from a threatened location.

● Prevention

Activities to provide outright avoidance of the adverse impact of hazards and means to minimize related environmental, technological and biological disasters. Depending on social and technical feasibility and cost/benefit considerations, investing in preventive measures is justified in areas frequently affected by disasters. In the context of public awareness and education, related to disaster risk reduction changing attitudes and behaviour contribute to promoting a “culture of prevention”.

● Risk

The probability of harmful consequences or expected loss (of lives, people injured, property, livelihoods, economic activity, or environment) resulting from interactions between natural or human induced hazards and vulnerable conditions. Conventionally, risk is expressed by the equation: $\text{risk} = \text{hazard} \times \text{vulnerability}$.

● Resilience

The capacity of a system, community or society potentially exposed to hazards to adapt, by resisting or changing in order to reach and maintain an acceptable level of functioning and structure. This is determined by the degree to which the social system is capable of organizing itself to increase its capacity for learning from past disasters for better future protection and to improve risk reduction measures.

● Vulnerability

A set of conditions and processes resulting from physical, social, economic and environmental factors that increase the susceptibility of a community to the impact of hazards.

BRONNEN

- Interagency DRR¹ Video Local Voices, Global Choices for Successful Disaster Risk Reduction
- Interagency DRR Video Breaking the Cycle, Good Practice Principles for Disaster Risk Reduction.
- Interagency DRR Video. Disasters and a Developmental Concern.
- Cd-rom: Mejora de capacidades locales para la gestión del riesgo en zonas marginales del AMSS. Sistematización multimedia del proyecto. Oxfam Solidaridad 2008.
- Cuba, paradigma en la reducción de riesgo de desastres. Brochure van Oxfam Solidaridad in Cuba
- Oxfam América. Cuba. Superando la tormenta: lecciones de reducción de riesgo en Cuba. 2004.
- Oxfam Great Britain. Introduction to Disaster Risk Reduction: A Learning Companion. Oxfam Disaster Risk Reduction and Climate Change Adaptation. 2009
- Oxfam International. OI Humanitarian Policy Note on Disaster Risk Reduction. March 2009.
- Oxfam International. The Right to Survive in a Changing Climate. Oxfam International April 2009
- Service d'aide humanitaire (ECHO) Commission européenne. Se préparer c'est sauver des vies. Réduction des risques de catastrophes.
- Commission of the European Communities. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, EU Strategy for Supporting Disaster Risk Reduction in Developing Countries. COM (2009) 84 final. February 2009.

¹ Action Aid, British Red Cross, Christian Aid, International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies, Oxfam GB, Plan UK, Practical Action, Provention Consortium, Tearfund.

V.L.J.: Stefaan Declercq, Vier-Windenstraat 60 - 1080 Brussel

Publicatie gefinancierd door de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS) van de Belgische overheid.

**Oxfam
Solidariteit**

Vier-Windenstraat 60, 1080 Brussel
Tel. 02 501 67 00 • Fax 02 511 89 19
oxfamsol@oxfamsol.be
www.oxfamsol.be